

ФУНКЦИИ НА ПРЕДРАЗСЪДАЦИТЕ

1. Адаптивна функция - предразсъдаците правят възможна бързата адаптация към съответните житейски условия. С тяхна помощ личността по-лесно бива призната в социалната среда, като се намалят предпоставките за критични ситуации или за изолация.

Адаптивната функция оказва най-силно влияние върху интеркултурното взаимодействие.

Ориентировъчна функция - предразсъдаците правят възможна бързата и прецизна ориентация в комплексна социална среда. Благодарение на тях, личностите и обектите се категоризират и преценяват лесно. Централна потребност на човека е да остане способен да действа, да има контрол върху себе си и върху средата, и да е сигурен в ориентацията си. При активно включване в разнообразни по своята същност процеси, които те характеризират с хетерогенност, непознатост, комплексност и в които се изисква бърза и сигурна преценка, е невъзможен детайлният и диференциран анализ на влияещите фактори и условия, както и на динамиката на процеса. В тези случаи единственото ефективно средство за предразсъдаците и стереотипизираните процеси на възприятие и преценяване.

- ***Отбранителна функция***

Предразсъдаците служат като защита срещу чувството за вина, вътрешните конфликти и самокритиката. С тяхна помощ се изгражда позитивна картина на личността, като става възможна дискриминацията на отделни индивиди или групи, с което се повишава собствената самооценка. Взаимовръзката между авто- и хетеростереотипите, които са ефективни в отношенията в собствените и чужди групи, осигурява основна човешка потребност, а именно получаването на висока и позитивна самооценка чрез сравнение с другите в социалните процеси.

- **Себепредставяща функция**

Предразсъдъците, които са свързани със социално споделени или дори единствено социално желани качества, служат за себепредставяне в социалната среда и за изграждане на позитивно впечатление. С тяхна помощ личността може да се представи като знаеща, компетентна и начетена, като предпоставка за това са стереотипизираните нагласи на съответната общност.

- **Очертаваща и идентификационна функция**
Предразсъдъците поощряват чувството за принадлежност и взаимната симпатия между личностите. Споделянето им очертава границата с негативно оценените индивиди, които не са част от съответната група. Това разграничение се подкрепя и от самостоятелно изтъкнатите в групата качества. В този смисъл предразсъдъците подкрепят чувството за съвместност (Аз-Ние) и засилват идентичността и позиционирането в микроструктурата.

- *Контролираща и обосноваваща функция*
Предразсъдъците контролират поведението, демонстрирано към определени личности и обекти. С тяхна помощ индивидът избира този начин на поведение, който се отговаря най-много на определената ситуация и социалните очаквания.

- *1. Личностно ориентирани концепции*

Предразсъдъците се схващат като симптоми на специфични личностни структури и психодинамични механизми, които се изразяват под формата на екстремно обезценяване на другата личност или на агресивно поведение. Мерките за премахването на предразсъдъците, разбирани в този смисъл, са:

диагностициране и рефлексия на индивидуалните потребности;

засилване на самочувствието;

осигуряване на възможности за изразяване на собствените негативни чувства при контролирани условия;

групови дискусии с цел изразяване на различни възгледи относно обособените от предразсъдъците нагласи, с което те стават осъзнати и познаваеми;

личен опит, свързан с подобността на чуждите проблеми и потребности;

поощряване на личната позиция срещу дискриминацията;

вникване в стереотипизирани и изкривени възприятия и оценки.

- ## 2. Когнитивно ориентирани концепции

Предразсъдъците се схващат като необходими и напълно нормални явления в ежедневно познание, както и във възприемането и преработката на информации в социален контекст. Те предпазват от когнитивен хаос, редуцират комплексността и средата и улесняват ориентирането в нея. Мерките необходими за премахването им са:

- когнитивни тренинги за деференциране на възприятията и оценките;
- повлияване на процесите на информационна преработка, които водят до предразсъдъчни нагласи;
- поощряване на когнитивната компетентност;
- рефлексия към социално-функционалните предпоставки за възникване на предразсъдъци;
- засилване на социално когнитивната ориентация.

- ### 3.Ориентирани към нагласи концепции

Предразсъдъците са негативно осъждащи,генерализиращи и особено резистентни към промяна специфики на социалните нагласи.Мерките,които могат да се предприемат за премахването им са:

- стратегии за промяна на нагласи,например комуникация и аргументация;
- информации относно обектите за предразсъдците и начинът на функционирането им при отделната личност;
- осъзнаване на сходството между носители и обектите на предразсъдъци;
- осъзнаване на непоследователността между предразсъдъка и поведението на обекта,към който е насочен;
- убеждаване чрез аргументи;
- убеждаване чрез апели;
- мотивация за приемане и адекватна преработка на фактическата информация;
- активна роля на носителя на предразсъдъци при приемане и преработка на информацията;
- промяна на контекста на нагласите и предразсъдъците чрез промяна на нормативните условия,например чрез осъществяване на разнообразни контакти.

- ## 4.Ориентирани към обучение концепции

От тази перспектива предразсъдъците и дискриминацията се интерпретират като усвоени образци за оценяване и поведение.

Предложените мерки по посока на тяхното премахване са:

обуславяне на техники за модификация на негативните образци на оценяване и поведение;

демонстриране на модели,свободни от предразсъдъци, с цел тяхната имитация.

• 5. Социално когнитивно ориентирани концепции

Според тези концепции предразсъдъците са социални симптоми на определени социално-психологически структури, характерни за вътрешно груповите отношения. Мерките за премахване на предразсъдъците са свързани с:

промяна на социално-икономическия, културния и нормативния контекст, в който възникват и стават значими груповите отношения;

поощряване на уменията за саморефлексия;

отслабване на първоначалното категоризиране по отношение на собствената и чуждите групи;

индивидуализиране на познавателните и поведенчески характеристики при преценяване на представители на чужди групи;

премахване на тенденциите за хомогенизиране на чуждата група;

въвеждане на алтернативни дименсии за сравнение, които да направят възможна положителната оценка на различието на чуждата група;

създаване на припокриващи се категоризации.

Като условие за позитивен ефект от социалния контакт между личности или групи с предразсъдъци могат да се отбележат (съзнание за екип); непринуденост на ситуацията на взаимодействие; поощряващ контактите социален контекст от обществените норми, ценности и убеждения; социален климат, благоприятстващ комуникацията, екипност и съвместност по отношение на значимите поведенчески дименсии